

BRISTNINGSGRÄNSEN

Att debutera som poet, och i synnerhet på ett erkänt förlag, är fortfarande stort. Det innebär ofta recensioner och det finns särskilda priser att hoppas på. Den andra boken, däremot, passerar ofta obemärkt förbi. I veckans upplaga skriver Magnus William-Olsson om tre poeter som nyligen utkommit med sin andra diktsamling.

Lyssna till recensionen? Klicka på pilen!

Jag odlar ett särskilt intresse för poeters bok nummer två. Långtifrån alltid, men ofta nog är det böcker som retroaktivt blottar aldrig realiserade möjligheter i författarskapen. Debuten är avklarad. Förlaget uppmuntrande. Poeten söker en karaktär åt sin signatur. Samtidigt har diktandet ännu inte någon tydlig riktning. Bruno K Öijers *Fotografier av undergångens leende*, Marie Lundquists *Brev till de sovande*, Katarina Frostensons *Rena Land*, Johan Nordbecks *Allt som varit dött* – exemplen är många. Med tiden har de blivit självklara delar av verket, men anakronistiskt lästa förebådar de fantasieggande författarskap som aldrig blev av.

Tre poeter som alla gjort starka debuter har nyligen kommit med sin andra diktsamling: Daniel Mårs (f. 1986), Clara Bolmsjö (f. 1976) och Adam Westman (f.1988).

Daniel Mårs har visserligen efter debuten givit ut en samling skriven tillsammans med Charlotte Qvandt, *Flockmatrisen* (2019), men i den nya boken,

Voilà!, känner man tydligt igen poeten från debuten *Simonillusioner* (2017). Jag läser den nya samlingen som ett slags fantasm, en het men tunn fantasi om ett lantligt ursprung, ett tonårsgeorgica, ett homoerotiskt Sundborn, med drängar, ritter, seldon och saltsten och "ah vilka rumpor grabbarna" har. Det vilar en överraskande hiphoppig attityd av ironisk självuppskattning i signeringen. Jag kommer att tänka på Silvana Imams klassiska "Mina tjejer är som fucking militärer" när Mårs skriver:

jag är en särskild kille

jag har det speciella

som en gud har kommit på

Men till skillnad från Silvana Imams låtar är Daniel Mårs poesi förankrad i en utskrivnen sårbarhet. Fantasmens hetta står emot en tonårserfarenhet av instängdhet och längtan bort, till ett annat, ett större och friare. Den korta dikten fortsätter:

det är min enda räddning

mitt artistnamn karvat

i björkstammen

Voilà är en rätt ljuvlig bok rakt igenom. Daniel Mårs står fram som en försynt och gles Dan Andersson, det jag han gestaltar är skört, ruralt och sprängfyllt av oförlöst begär i förfluten presens.

**jag sitter och blänger mot berget
det händer dagligen nuförtiden**

**isen knakar
när jag blir riden**

**mina fingrar gräver ner
i en killes höfter**

**sanden jag kört ut med traktorn
faller mot botten av våren**

Med kreaturen i lagården som publik, spinner jaget ensamheten och begäret till små drömda artistiska triumfer i ett imaginärt och glittrigt Paris. Den verkliga triumfen är dock poetens. På bara trettio rangliga dikter gör Daniel

Mårs denna gestalt och hans värld tydlig och gripande som en snökula i handen:

jag ska sjunga ikväll

ljussättning elektriskt grönt

jag har så många kärlekar

hektar, bonsoir!

jaktmark fiskevatten

brinnande rosa recensioner

Även om *Simonillusioner* var en konceptuell diktsamling, alla dikter börjar med orden ”Simon / är”, så rymde redan den en värld. *Voilà* utvecklar den världen och hade jag varit Daniel Mårs förläggare hade jag försiktigt knuffat honom i riktning mot en roman. Alla förutsättningar föreligger: Historien, språkkänslan, stoffet och det Erik Lindegren kallade uttrycksviljan. Det är bara meddelbehovet som måste uppmuntras för att den stora publiken ska få en blandvändare och förlaget en kassako.

Clara Bolmsjös debut, *Jordkropp* (2018) är en poetisk berättelse som ställer ett allvarligt sjukdomsförlopp invid ett handgripligt brukande av jorden. Det låter banalt, men den strävt dämpade liksom gråa ton som envist ljuder genom alla dikter gör boken minnesvärd. Sjukdomen överlevs, jordbruket överges. Men förlusterna glöder oförsonligt. Det som står oss åter är resignation och glömska.

Om den första boken byggde på den gamla metaforen ”kroppen är en jord”, så bygger den andra på en lika uråldrigt utnött; ”livet är en flod”. I fyrtyot tre tvåstrofiga dikter om fyra rader i fyrtakt, får läsaren följa det metaforiska vattnets lopp, från regn till bäck till älv till hav. Ett överflöd av alliterationer och inrim ger känslan av att boken nästan parodiskt sjunger på galopperande nationalromantiska.

**Så nära inpå, långdragna landskap.
En kortare sträcka av strandäng och sten
innan sälta och svall, som ett slutligt steg.
Solen står högt. Jag är äntligen här.**

**Bara en backe. Upphöjda krön,
när jag tänkte mig rakvägar, rättframma led
utan svängar och skrånter. Mestadels motlut.**

Jag stillnar istället, av stigande slätt.

Samma slags sträva motstånd mot vår epoks svåruthärdliga faiblesse för glättighet och feelgood som gav den förra boken dess udd, räddar *En gång drar regnet in över land* från att helt drunkna i ornamentiken. Men Clara Bolmsjös tolkning av floden som metafor blir till slut alltför deterministisk. Den rinner åt ett enda håll, har en källa och mynnar i ett hav.

Boken är uppdelad i tre avdelningar och när vi kommer till den sista, där sötvattnet rinner ut i havet, uppstår, liksom av nödvändighet, den sentimentalitet och försonlighet som *Jordkropp* så övertygande avstod.

**Fyrrar, som facklor, mot farleder förr.
Brinnande blickar att visa en väg
genom vådliga vatten. Grynnor och grund,
där skuggor gått under och vittrat som vrak.**

**Lågande lugnt och milt i natten,
tröstande tecken. Som orädda ord
när jag orkar allt mindre. Och fastnar för jämnan
i flytsäv och forsmossa. Filmålla. Rö.**

Flyta med eller simma motströms? I båda sina böcker talar Clara Bolmsjö för det förra förhållandet till livet. Jag känner sympati för valet. Resignationen framställs i hennes två böcker mindre som ett nederlag än som en etisk hållning. En sorts epikurism som ytterst gäller konsten att leva ett fullt liv i och genom insikten att man ska dö.

Men om resignationen är tänkvärd som livshållning är den svårhanterligare som poetik. Exempel på stor litteratur som talar för resignation finns det många av. Men vad skulle en resignerad litteratur vara? Idyll, kanske? Eller bara underhållning?

Clara Bolmsjös nya bok kommer ofta nära en sådan hedonistisk poesi. Det är intressant som fenomen, i synnerhet i en samtid som så gärna smyckar sig med, och smickrar sig för, sitt motstånd. Men det är också problematiskt. Det blir helt enkelt snabbt lite för tråkigt med alla taktfasta välljud och bokstavsrimmade naturbilder. Man tappar intresset.

När jag läser *En gång drar regnet in över land* tänker jag att poeten hade vunnit på att fördjupa sitt förhållande till bokens grundmetafor. Floden är en arkaisk bild för identitet. Stilla, evigt flyter Volga och Nilen från källsprång till utlopp. Ja visst. Men floden är ju också en bild för motsatsen, för alteritet. I samma flod stiger vi ju aldrig två gånger. Jag tror att Clara Bolmsjös författarskap måste ta den senare möjligheten på större allvar för att fortsätta engagera oss som följer det.

När jag första gången läste Adam Westmans debut *Taberg* (2019) associerade jag genast till de papyrusremsor av trasig text som jag och alla andra översättare av Sapfo och annan antik litteratur ständigt har att göra med. Alltså det filologiska fragmentet och den särskilda uppmärksamhet det kräver, för det som inte står där.

Det har ibland hävdats att det var just denna, snarast vetenskapliga uppmärksamhet inom den textkritiska filologi vilken växte fram från och med 1700-talet som gav upphov till romantikens elaborerade fragmentestetik. Den som på många vis grundlade förståelsen av poesi för moderna läsare. En rigorös observans på texten som sådan och samtidigt en nästan total öppenhet för associationer, infall och fantasier.

Liksom i en filologiskt ordnad utgåva lägger *Taberg* listigt fram sina interpretativa hållpunkter i samlingens sex avdelningsrubriker: "Taberg", "Brödraskara", "Mellanbror", "Tvillingbror", "Storebror" och "En dag vokaler". En ort, ett biografiskt sammanhang, en läsanvisning. Men det är å andra sidan de enda hållpunkter läsaren får. Dikterna står vidöppna för fri tolkning. Se här, ett exempel:

**bifloder, bina
gässen, malmen
bi-där var-där
orden är
ur himlen
ett berg
skiljer sig
att existera
är inget
om du är inget
om inget är något
om allting är något
kom
täck
det här
det nya**

Folkets park som den nya samlingen heter är snarlik i sin uppbyggnad. Denna gång anger avdelningsrubrikerna idel platser: "CIMITERO", "FRANKFURT (M) – Grünburgpark. Palmengarten", "FRANKFURT (ÅTERSKAPAD)", "EL ALCÁZAR DE LOS REYES CRISTIANOS", "KEW GARDENS", "KEW GARDENS II", "TREPTOWER PARK", "KENSINGTON GARDENS" och "FOLKETS PARK". Google är här en förutsatt medläsare. Det är inte bara givande utan närmast ett måste att slå upp platserna eftersom de konkreta bilderna av, och bokens texter om

dessa "platser" från var sitt håll dekonstruerar den "platsighet" som är bokens själva ämne.

Texter hänvisar med nödvändighet till platser och bland dem alltid till den plats de själva utgör. Westmans bok undersöker detta förhållande. Boken kan läsas som en sorts iakttagelser från och om de platser som rubrikerna anger. Så här, fast de fem citaten fått varsin sida i boken, lyder texterna under rubriken "EL ALCÁZAR DE LOS REYES CRISTIANOS":

vistas. jag lever tillbaks. inhägnad. distinkta närheter. en bedjande infrastruktur.

–

mallar ortogonala plan. strävpelare. oöversiktlig kontroll. fullständig natt. antipodfigur. kol. bly.

–

utan ståndpunkt. utan språk. motsats i samma led. rekursiv ambivalens.

–

hos specifika geografier. utdragna korsningar. de färgar av sig.

–

vi den yttersta muren. akvedukter. lobelia. gul iteration. biblioteket som avbild.

De fem texterna refererar alla tydligt till platser, men deras förhållande till rubriken är dold för läsaren. Det kan förstås kännas irriterande, men om jag frågar någon jag varit tillsammans med i Córdoba "Minns du fortet och parken?" så svarar hen säkert "ja", men vad vi båda faktiskt minns är helt olika saker. Att frånvarande platser – barndomens skogar, gamla lägenheter

och resmål – i hög utsträckning bestämmer vår självförståelse, biografi och historia är givet. Men *hur* dessa platser lever i och med oss är gåtfullt och i hög grad omedvetet. Ta bara de som situerar nattens drömmar!

Det är denna de inre platsernas fenomenologi Adam Westmans bok öppnar för att tänka över. Det gäller förstås även de platser som dikter och böcker utgör i tillvaron.

Om *Folkets park* alls kommer att ha en plats i mig om tre eller tio år är dock ytterst osäkert. Jag är rädd att jag rent av kan ha glömt dess existens. Dikters och diktsamlingars plats i våra liv beror ju av hur starkt vi fäst oss vid dem. Och även om alla dikter inte måste syfta till evigheten så är det kanske oftast de som gör det vi fäster oss vid.

Om något förenar de tre diktsamlingar jag behandlat i denna artikel är det de nedtonade ambitionerna. Inför dem alla känner jag – varför utvecklade du inte detta lite till? Varför inte större, radikalare, djupare? Kanske är det en kritik som snarare ska riktas till redaktörer och förlag än till poeterna. Och litteraturen som sådan är väl i vår tid inte heller ett fält för grandiosa förhoppningar.

Men nog känns det lite sorgligt att så benådade skyttar inte ens prövar att spanna bågarna till bristningsgränsen.

En gång drar regnet in över land
Clara Bolmsjö
Trombone, 2020

Voilà!
Daniel Mårs
Aska, 2020

Folkets park
Adam Westman
Chateaux, 2020

*Poeternas första böcker är alla omskrivna i Örnen och Kråkans årskalender
POESIÅRET för åren 2017, 2018 och 2019.*